

Fremskrittspartiets stortingsgruppe

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:

24.11.2021

Spørsmål angående håndtering av pendlerboligsaker

Jeg viser til brev fra Fremskrittspartiets parlamentariske leder 22. november 2021 med 18 spørsmål vedrørende administrasjonens håndtering av saker knyttet til stortingsrepresentantenes pendlerboliger. Jeg er glad for denne anledningen til å få redegjort skriftlig for saken.

Før jeg besvarer de konkrete spørsmålene i brevet, ønsker jeg å få frem noen overordnede prioriteringer knyttet til styring og kontroll i min tid som direktør, fra jeg tiltrådte i mai 2018. Jeg mener at det er relevant for saken å få frem hvilke prioriteringer som har vært gjort i denne perioden. Det har vært flere områder i Stortinget som har hatt behov for forbedringer. Det er derfor gjennomført mange tiltak som skal bidra til bedre regulering og bedre styring og kontroll.

Det er blant annet gjennomført endringer i reglene for tilskudd til partigruppene, det er innført skjerpede dokumentasjonskrav og forbedret kontroll med reiseregninger, og det er vedtatt nytt reglement for bygge- og leiesaker og et tilhørende nytt styringssystem for slike saker. Når det gjelder fratredelsytelser og etterlønn, er det iverksatt et styrket kontrollsystem med virkning for de representanter som nå etter valget innvilges slike ytelser.

Når det gjelder det generelle kontrollsystemet i Stortingets administrasjon, er det besluttet å etablere formell internrevisjon, i tillegg til administrasjonens eksisterende internkontrollsystemer. Anskaffelsesprosessen pågår, og siktemålet er å ha en internrevisjon på plass tidlig i 2022. Dette kommer i tillegg til den eksterne revisjon som årlig gjennomføres av Riksrevisjonen.

Jeg nevner disse forholdene fordi jeg som direktør må foreta prioriteringer ut fra tilgjengelige ressurser, risiko og vesentlighet, basert på den foreliggende kunnskap. Jeg har derfor prioritert å legge til rette for diskusjoner i presidentskapet knyttet til enkelte av de økonomiske ordningene som gjelder for representantene. Jeg har ikke prioritert å legge opp til en bred gjennomgang av regelverket for pendlerboliger før dette ble et tema i høst. Som det fremgår av redegjørelsen nedenfor, har det vært administrasjonens vurdering at dette regelverket har vært tilstrekkelig tydelig. Vi har heller ikke tidligere oppfattet at det har vært gitt uttrykk for tvil blant representantene om forståelsen av regelverket. Høstens hendelser har imidlertid vist at noen av representantene har opplevd regelverket som uklart. Når vi ble oppmerksomme på dette, ble det raskt tatt tak i, og Stortingets presidentskap besluttet i september å oppnevne et eksternt

utvalg som skal gjennomgå reglene for pendlerboliger. Administrasjonen har også igangsatt en omfattende skatterevisjon, som blant annet skal se på de skattemessige sidene ved pendlerboligordningen.

I det følgende redegjøres det nærmere for Stortingets administrasjons håndtering av de temaer som tas opp i brevet. Spørsmålene går delvis over i hverandre, og jeg ber derfor om forståelse for at jeg har inndelt besvarelsen i fire overordnede temaer.

1. Vurderinger som er gjort av mulige brudd på retningslinjer (spørsmål 1, 2, 3, 4, 5, 16 og 17)

I samtlige saker som har fremkommet gjennom mediene høsten 2021 har administrasjonen hatt den samme tilnærmingen i spørsmålet om tildeling av pendlerbolig. Det har ikke vært noen endring i tolkningen eller praktiseringen av regelverket, og det har ikke vært noen forskjellsbehandling av like saker. Som jeg kommer tilbake til nedenfor, følger det av regelverket og administrasjonens praksis at det er et vilkår for rett til pendlerleilighet at stortingsrepresentantene ikke *er faktisk bosatt* innenfor en grense på 40 km fra Stortinget.

Ut fra det regelverket som foreligger og de forklaringene som er gitt, har jeg vurdert det slik at vi ikke har hatt noe rettslig grunnlag for å iverksette reaksjoner overfor de representantene som har fått sin sak omtalt i mediene. Også forut for saken om Eva Kristin Hansens pendlerleilighet, har dette vært kommunisert utad. I tråd med dette er det så langt ikke fremmet tilbakebetalingskrav overfor enkeltrepresentanter.

Etter min oppfatning må det foreligge grunn til mistanke om straffbare forhold for at et offentlig organ, som Stortingets administrasjon, skal gå til det alvorlige skritt å politianmelde bestemte personer. Dette innebærer vurderinger både av de rettsregler som kan være overtrådt og av den enkeltes mulige skyld. Jeg har vurdert det slik at vi ikke har hatt grunnlag for slik mistanke i de sakene vedrørende pendlerboliger som har vært omtalt i media. Etter min vurdering har det heller ikke sivilrettslig vært grunnlag for å fremme tilbakebetalingskrav eller lignende overfor enkeltrepresentanter i disse sakene. Jeg vil begrunne dette nærmere nedenfor.

Jeg vil imidlertid understreke at jeg ikke tar lett på vurderinger av dette, og at jeg ikke viker fra å inngi politianmeldelse dersom jeg vurderer at det er tilstrekkelig grunn til mistanke om straffbare forhold. Jeg har i min tid som direktør to ganger måttet ta den tunge beslutningen å gå til politianmeldelse av en sittende stortingsrepresentant for brudd på regler knyttet til økonomiske ordninger for representantene – så vidt jeg vet som den første stortingsdirektør noensinne. Dette ble besluttet på grunnlag av vurderinger av det rettslige grunnlaget knyttet til den økonomiske ordningen, alvorligheten av de brudd på dette regelverket som var avdekket, og graden av mistanke om at det kunne være begått straffbare forhold.

I min vurdering av at det i de sakene om pendlerboliger som har vært omtalt i media ikke har foreligget tilstrekkelig mistanke om straffbare forhold, eller rettslig grunnlag for krav om tilbakebetaling eller erstatning, har jeg lagt vekt på at regelverket for tildeling av pendlerboliger kunne ha vært tydeligere formulert, og at veiledningen og informasjonen fra administrasjonen til representantene om vilkårene for tildeling kunne ha vært bedre.

Som jeg kommer til i punkt 3 og 4 nedenfor, har det imidlertid i lang tid vært fastsatt vilkår for å kunne få tildelt og opprettholde rett til pendlerbolig, og disse vilkårene har vært kommunisert til representantene. Det er representantene selv som må godtgjøre at de har behov for pendlerbolig i Oslo. De som har fått tildelt pendlerbolig, har også hvert år blitt bedt om å fylle ut

en egenerklæring, der det blant annet fremgår at de må gi skriftlig beskjed til administrasjonen dersom det har skjedd permanente eller langvarige endringer i bostedsforhold på hjemstedet eller i Oslo. Dette har gitt en foranledning til for eksempel å opplyse om at man disponerer en bolig innenfor 40 km-grensen fra Stortinget, dersom det har skjedd endringer vedrørende dette.

De sakene som har vært fremme i media denne høsten har imidlertid gjort det tydelig at noen elementer i disse vilkårene kunne vært tydeligere. Det at flere representanter har begått liknende feil er på ingen måte formildende, men dette underbygger samtidig at formuleringene i retningslinjene ikke nødvendigvis har vært oppfattet som klare og utvetydige. Dette er som nevnt nå tatt tak i ved at det er nedsatt et utvalg som blant annet skal utrede forbedringer i regelverket for pendlerboliger.

Det har også vært et moment i min vurdering av grunnlaget for anmeldelse og andre mulige reaksjoner at bestemmelsene om tildeling av pendlerboliger ikke er fastsatt i lov, men i retningslinjer vedtatt av Stortingets presidentskap. Et ytterligere moment var at disse retningslinjene, i motsetning til eksempelvis regelverket for fratredelsesytelse og etterlønn, ikke har inneholdt uttrykkelige bestemmelser om adgang til å kreve tilbakebetaling av utgifter som Stortinget har dekket, eller andre sanksjonsmuligheter.

Jeg mener som nevnt at Stortingets administrasjon må ha et tydelig rettslig grunnlag for å kunne iverksette reaksjoner overfor den enkelte representant, og som direktør må jeg forholde meg til det regelverket som er vedtatt av Stortinget og Stortingets presidentskap. Da jeg ga de uttalelsene til mediene som det er referert til i spørsmål 1 i brevet til meg, var jeg ikke kjent med at politiet eller Riksrevisjonen ville gå inn i disse sakene. Jeg tar nå til etterretning at politiet har iverksatt etterforskning av sakskomplekset, men finner det på denne bakgrunn heller ikke riktig å kommentere problemstillingen ytterligere så lenge etterforskningen pågår. Dette gjelder også alle spørsmål om eventuelle fremtidige konsekvenser for de representantene som er berørt.

2. Kommunikasjon mellom Stortinget og påtalemyndigheten (spørsmålene 6 og 7)

Det har ikke vært noen kontakt mellom Stortingets administrasjon og Oslo statsadvokatembeter.

Administrasjonen har heller ikke tatt noe initiativ til kontakt med Oslo politidistrikt, eller vurdert å ta slik kontakt på noe tidspunkt knyttet til denne saken. Den første kontakten mellom Stortingets administrasjon og Oslo politidistrikt i anledning saken fant sted 18. november 2021. Oslo politidistrikt tok da kontakt med Stortingets administrasjon ved at leder for ansvarlig seksjon, Rune Skjold, ringte meg klokken 15:56. Jeg var imidlertid i møte og tok ikke telefonen. Seksjonslederen ga beskjed til direktørens forværelse om at jeg måtte ringe ham, og jeg ringte tilbake klokken 16:26.

Seksjonslederen orienterte meg da om at Oslo politidistrikt hadde mottatt en etterforskningsordre fra Oslo statsadvokatembeter og om innholdet i denne, samt om innholdet i den pressemeldingen Oslo politidistrikt var i ferd med å utforme. Han forklarte at han kunne sende etterforskningsordren på SMS som en intern informasjon til direktøren. Seksjonslederen ringte tilbake klokken 16:36 for å bekrefte at han hadde riktig telefonnummer. Ordren ble sendt på SMS klokken 16:38.

Klokken 17:47 fikk jeg en SMS fra seksjonslederen om at de straks ville sende ut en pressemelding. Jeg ringte seksjonslederen klokken 17:53 for å informere om at jeg hadde sett

SMSen. Seksjonslederen opplyste at det hadde skjedd en del endringer i pressemeldingen siden sist han orienterte meg.

Stortingets pressekontakt var muntlig i kontakt med pressevakt hos Oslo politidistrikt kl. 18:50 for å få kopi av pressemeldingen, som på dette tidspunktet var omtalt i mediene. Pressemeldingen ble da oversendt per e-post.

Fredag 19. november kl. 09:43 tok seksjonslederen kontakt med meg på SMS og ba om å få oppgitt navn og kontaktinfo på en eller flere ansatte i administrasjonen som kunne være tilgjengelige for å møte Oslo politidistrikt uken etter. Slik info ble gitt i SMS til seksjonslederen 19. november kl. 17:50.

Stortingets administrasjon har ikke fått informasjon fra politiet om hvilke representanter som eventuelt vil kunne bli berørt av etterforskningen. Jeg oppfatter at politiet til mediene har uttalt at det så langt ikke er noen mistenkte i saken. Med unntak av Eva Kristin Hansen, som i egenskap av stortingspresident ble varslet om at politiet ville sende ut en pressemelding, har Stortingets administrasjon ikke tatt kontakt med de representanter som har vært omtalt i media tidligere i høst. Det ble imidlertid tatt kontakt med sekretariatslederne for partigruppene per e-post 18. november klokken 19:11 (i tillegg til at det ble gitt telefonisk beskjed til enkelte sekretariatsledere) for å orientere om saken og for å be dem vurdere om det var representanter i deres respektive partigrupper som burde ivaretas. Det ble da også gitt informasjon om Stortingets tilbud om psykososial bistand.

Stortingets kontaktperson ble kontaktet av Oslo politidistrikt tirsdag 23. november 2021. Det ble da bedt om dokumentasjon i form av regelverk og rutiner for tildeling av pendlerboliger.

3. Kommunikasjonen med Eva Kristin Hansen mandag 15. november (spørsmål 8)

Når det gjelder administrasjonens kommunikasjon med Eva Kristin Hansen 15. november 2021, medfører det ikke riktighet at Hansen «først fikk utkast til presseuttalelse, som la til grunn at hun hadde holdt seg innenfor regelverket, for så tre timer senere få kontrabeskjed om at regelverket ikke var fulgt med henvisning til en tolkningsendring fra 2009», slik det forutsettes i spørsmål 8 i brevet til meg.

Det følger av regelverket og administrasjonens praksis at det er et vilkår for rett til pendlerleilighet at stortingsrepresentantene ikke *disponerer bolig* innenfor en grense på 40 km fra Stortinget. I samtlige av sakene om dette temaet som har vært omtalt i mediene i høst, har jeg vært tydelig på akkurat dette.

Hansen hadde ikke tidligere gitt Stortingets administrasjon informasjon om at hun faktisk disponerte en bolig i Nordre Follo samtidig som hun hadde en pendlerbolig. Første gang jeg fikk informasjon fra Hansen om at hun hadde disponert bolig i Nordre Follo mellom 2014 og 2017 var i en telefonsamtale mellom Hansen og meg ved 22-tiden mandag 15. november 2021. Hansen ble i denne samtalen orientert av meg om at dette ikke var i tråd med regelverket, og det ble i denne forbindelse vist til andre saker av liknende karakter omtalt i media, der administrasjon tydelig hadde påpekt betydningen av å disponere bolig innenfor 40-kilometersgrensen.

Det er korrekt at Hansen tidligere på kvelden 15. november 2021 på e-post fra administrasjonen mottok et utkast til svar på en mediehenvendelse fra Adresseavisen rettet mot Hansen. Administrasjonens e-post inneholdt imidlertid kun et foreløpig utkast til svar på én del av en mer

omfattende henvendelse fra Adresseavisen. Det svaret som ble skissert i administrasjonens e-post gjaldt dessuten en annen problemstilling enn det som senere ble det sentrale tema, nemlig om man kan anses som skattemessig bosatt i den kommunen man er folkeregistrert dersom man der leier et rom i en leilighet.

Jeg kan etter dette ikke se at administrasjonen i kommunikasjonen med Hansen har gitt uttrykk for noe annet enn det som er fast og innarbeidet praksis, nemlig at rett til pendlerleilighet forutsetter at representanten ikke disponerer bolig innenfor en grense på 40 km fra Stortinget.

4. Retningslinjene for tildeling av pendlerbolig og kommunikasjon til representantene om disse (spørsmålene 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 18)

4.1 Innledning

I redegjørelsen fra stortingspresident Eva Kristin Hansen til representanten Sylvi Listhaug i brev datert 18. november 2021, vises det til en tolkning av regelverket for pendlerboliger fra 2009. Det er imidlertid ikke riktig, slik det gis inntrykk av, at det skjedde en tolkningsendring i 2009.

Kriteriene for tildeling av pendlerboliger ble endret ved et vedtak av Stortingets presidentskap i 2006. Dette skjedde på grunnlag av en anbefaling fra Stortingets boligkomité. I 2009 fattet administrasjonen beslutning om omgjøring av en tildeling av pendlerbolig basert på de endrede retningslinjene som var vedtatt i 2006. En tidligere tildeling av pendlerbolig ble da trukket tilbake på bakgrunn av ny informasjon om at den aktuelle representanten faktisk disponerte bolig i et bokollektiv i Oslo. Omgjøringen ble besluttet selv om representanten var folkeregistrert mer enn 40 km fra Oslo. Omgjøringen var altså ikke resultat av en endring av tolkningen av regelverket, men en håndheving av retningslinjene slik de lød fra og med 2006.

Jeg vil nedenfor redegjøre nærmere for de endringer som opp gjennom årene er gjort i retningslinjene for tildeling av pendlerboliger. Før jeg går nærmere inn på retningslinjene vedtatt av Stortingets presidentskap vil jeg imidlertid kort orientere om hvordan systemet for tildeling av pendlerboliger var organisert frem til november 2017.

Frem til dette var ansvaret for tildeling av pendlerboliger lagt til en egen boligkomité. Da systemet med en egen boligkomité ble opphevet i 2017, hadde den bestått av syv stortingsrepresentanter, ett fra hvert parti unntatt Miljøpartiet De Grønne. Sekretariatsfunksjonen ble ivaretatt av Stortingets administrasjon. Det var boligkomiteen som traff beslutning om tildeling av pendlerboliger. Boligkomiteen var også rådgivende organ for Stortingets presidentskap i saker som angikk representantenes bovilkår. Det var således boligkomiteen som fremmet saker til Stortingets presidentskap om behov for endringer av retningslinjene for tildeling av pendlerboliger. Fra og med november 2017 har ansvaret for tildeling av pendlerboliger og forvaltningen av regelverket for pendlerboligordningen ligget hos Stortingets administrasjon.

4.2 Endringer i retningslinjer for tildeling av pendlerboliger

I 2002 lød retningslinjene for tildeling av pendlerboliger:

«Grunnlag for tildeling av tjenestebolig

Stortinget eier/disponerer et antall leiligheter/hybler, som skal dekke boligbehovet til stortingsrepresentanter som under funksjonstiden er folkeregistrert bosatt mer enn 40 km i luftlinje fra Stortinget. [...]

Unntak

Representanter som er bosatt innenfor 40 km. i luftlinje fra Stortinget kan unntaksvis og utfra en samlet vurdering tildeles tjenestebolig. I vurderingen skal det legges vekt på blant annet følgende forhold:

Representanten bor rett innenfor firemilsgrensen

Det offentlige kommunikasjonstilbudet nærmere enn 3 km fra hjemstedet er fraværende etter klokken 20.00,

Eller

Samlet reisetid med offentlige kommunikasjonsmidler til og fra Storting/hjemstedet på dagtid utgjør mer enn 4 timer.

Representanter som får tjenestebolig på dette grunnlag vil normalt kun få tildelt ettroms leiligheter i Sigurd Syrsgate 1 eller Hoffsvæien 47/49.»

Høsten 2006 ble det vedtatt endringer i retningslinjene etter forslag fra boligkomiteen på flere områder, hvorav særlig to er vesentlige:

- Grensen på 40 km i luftlinje ble omgjort til 40 km i kjøreavstand
- Vilkåret om folkeregistrert bosted ble utvidet med «eller faktisk bosatt» utenfor 40 km-grensen.

Boligkomiteen skriver om dette i notat til Stortingets presidentskap 16. november 2006:

«Folkeregistrert bosatt

Tildelingspraksis har vist at regelverkets bestemmelse om at det er den folkeregistrerte adressen som danner grunnlaget for rett til tjenestebolig er noe ufullstendig. Komiteen mener at bestemmelsen må utvides slik at retningslinjene sidestiller både faktisk og folkeregistrert bostedsadresse. Det avgjørende for valg av hjembosted vil da være hvor den nærmeste familie er bosatt eller der man oppholder seg mest.

Bakgrunnen for utvidelsen er at komiteen har måttet tildele tjenesteboliger til representanter som er folkeregistrert bosatt utenfor grensen men som har sitt faktiske bosted (og familien innkvartert) innenfor firemilsgrensen.»

Etter regelverksendringen i 2006 fikk retningslinjene følgende ordlyd:

«Grunnlag for tildeling av tjenestebolig

Stortinget eier/disponerer et antall leiligheter/hybler, som skal dekke boligbehovet til stortingsrepresentanter som under funksjonstiden er folkeregistrert eller faktisk bosatt mer enn 40 km i kjørelengde fra Stortinget. [...]»

Bestemmelsen som innebar at det var mulig for representanter som var bosatt innenfor 40 km fra Stortinget å søke om unntak, ble samtidig opphevet.

De nye retningslinjene ble sendt ut til representantene i forbindelse med kunngjøring av ledige leiligheter 7. desember 2006. Det ble her gjort oppmerksom på at retningslinjene hadde blitt endret av Stortingets presidentskap.

Ordlyden i punktet om grunnlag for tildeling av pendlerboliger, slik det ble vedtatt i 2006, har vært uendret frem til i dag.

Det er ellers vedtatt endringer i retningslinjene om pendlerboliger 4. juni 2009, 18. april 2013 og 14. desember 2017. Disse endringene berørte ikke grunnlaget for tildeling av tjenestebolig, men gjaldt andre forhold knyttet til utforming av pendlerboligordningen. I 2017 ble det som en følge av avviklingen av ordningen med en egen boligkomité delegert til administrasjonen å treffe beslutning om tildeling av pendlerbolig i henhold til retningslinjene.

Stortingets administrasjon har i lys av dette ikke vært i tvil om hvordan regelverket om grunnlag for tildeling av pendlerbolig skal forstås. Vi har siden 2006 vært klare på at man ikke har rett til pendlerbolig dersom man *disponerer* bolig innenfor 40 km.-grensen, selv om man er folkeregistrert lengre unna.

Representantene har vært informert om pendlerboligordningen blant annet gjennom den tidligere «Håndbok for stortingsrepresentanter», og i de senere år gjennom informasjonsmateriell på Stortingets intranettsider, «Løveporten». Ordningen har her vært omtalt, og det har vært vist eller lenket til selve retningslinjene. Stortingets administrasjon har også alltid på forespørsel orientert om ordningen, og besvart spørsmål om denne. I tillegg har de representantene som har vært tildelt pendlerbolig, hvert år blitt bedt om å besvare et egenerklærings skjema, nærmere omtalt nedenfor. Det har således vært informert om vilkårene for ordningen.

4.3 Kontroll med forståelsen og praktiseringen av retningslinjene

Det har i lys av det som er omtalt ovenfor inntil nylig ikke vært prioritert å be om en ekstern revisjon eller kontroll med administrasjonens forståelse av regelverket. Som nevnt har Stortingets presidentskap i lys av de sakene som har vært avdekket i høst, oppnevnt et eksternt utvalg som skal gjennomgå reglene for ordningen med pendlerboliger for stortingsrepresentanter. I tillegg gjennomfører advokatfirmaet Grette for tiden en skatterevisjonen på oppdrag fra Stortingets administrasjon. Presidentskapet har også etter møte med de parlamentariske lederne 18. november signalisert at det vil ta initiativ til en ekstern gjennomgang av enkeltsaker tilbake i tid.

Stortingets administrasjon har før de nevnte sakene ble avdekket i høst, ikke vært kjent med at det har vært gitt uttrykk for tvil av betydning om forståelsen av retningslinjene for tildeling av pendlerboliger blant representantene. Tvert imot har konkrete henvendelser som administrasjonen har mottatt fra representanter, indikert at innholdet av og intensjonen bak regelverket er forstått.

I tillegg bes representantene hvert år om å fylle ut en egenerklæring. Ordlyden i skjemaet har variert noe over tid, men det har alltid fremgått at de som har fått tildelt pendlerbolig må gi skriftlig beskjed til administrasjonen dersom det har skjedd permanente eller langvarige endringer i bostedsforhold på hjemstedet eller i Oslo. Fra og med 2010 ble representantene bedt om å bekrefte at de selv bor i pendlerboligen og om det også bor andre der, og i så fall hvem. Fra og med 2021 er det også tatt inn spørsmål om representanten har utgifter knyttet til boligen på hjemstedet, om boligen på hjemstedet er foreldrehjem, om representanten eier bolig mindre enn 40 kilometer fra Stortinget og om representanten disponerer denne boligen nå.

Som kjent er det en nå en del av mandatet for utvalget som skal gå gjennom pendlerboligordningen å vurdere hvordan kontroll med ordningen bør utformes fremover, både når det gjelder dens regler og intensjon. Tilrettelegging for utvalgets arbeid og oppfølging av Stortingets behandling av utvalgets konklusjoner vil være høyt prioritert av Stortingets administrasjon.

4.4 Innsyn i referater fra presidentskapsmøter (spørsmål 18)

Det er bedt om fremleggelse av referater fra tidligere presidentskapsmøter hvor regelverket for pendlerboliger har vært drøftet.

Jeg har ovenfor redegjort for sentrale beslutninger fattet av Stortingets presidentskap som har relevans for saken. Administrasjonens notater til Stortingets presidentskap er etter fast praksis unntatt fra offentlighet, med hjemmel i Stortingets dokumentoffentlighetsregler (SDO) § 4 annet punktum. Protokoller og referater fra presidentskapsmøtene er etter fast praksis unntatt offentlighet med hjemmel i SDO § 5. Det gis således ikke innsyn i disse.

Med hilsen

Marianne Andreassen
direktør